

УДК 339.924

Корольчук Л.В.

Луцький національний технічний університет

МЕХАНІЗМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КЛАСТЕРНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ТРАНСКОРДОННОМУ РЕГІОНІ

В статті досліджено роль транскордонного туристичного кластера у розвитку туристичної сфери економіки транскордонного регіону та запропоновано механізм запровадження кластерної моделі розвитку туризму в рамках транскордонного регіону.

Ключові слова: транскордонне співробітництво (ТКС), транскордонний регіон (ТКР), транскордонний туристичний кластер, кластерна модель розвитку туризму.

Korolchuck L.

MECHANISM OF IMPLEMENTATION THE CLUSTER MODEL OF TOURISM IN CROSS-BORDER REGION

The article investigates the role of cross-border tourism cluster development in the tourism economy of cross-border region and proposes the mechanism of introducing cluster model of tourism development in the border region.

Key words: cross-border cooperation (CBC), cross-border region (CBR) cross-border tourist cluster, cluster model of tourism development.

Корольчук Л.В.

МЕХАНИЗМ ВНЕДРЕНИЯ КЛАСТЕРНОЙ МОДЕЛИ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В ТРАНСГРАНИЧНОМ РЕГИОНЕ

В статье исследована роль трансграничного туристического кластера в развитии туристической сферы экономики трансграничного региона и предложен механизм внедрения кластерной модели развития туризма в рамках трансграничного региона.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество (ТГС), трансграничный регион (ТГР), трансграничный туристический кластер, кластерная модель развития туризма.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Підвищення конкурентоздатності економіки ТКР шляхом нарощення його туристичного потенціалу вимагає розробки спільної моделі розвитку, яка б передбачала як підвищення конкурентних переваг прикордонних регіонів України з метою активізації ТКС та захисту внутрішнього ринку, так і підвищення конкурентних переваг ТКР з метою його ефективного залучення до міжнародного поділу праці.

З цією метою, в ТКР, зважаючи на сучасні тенденції розвитку світової економіки, доцільно організовувати туристичні кластери в рамках впровадження кластерної моделі інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Особливості формування та функціонування кластерів досліджували у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як М.Портер, С.Соколенко, М.Войнаренко, Н.Мікула, В.Борщевський, О.Дейнека, М.Борушак, М.Долішній, Ю.Зінько, В.Євдокименко, В.Кравців, Р.Федан.

Цілі статті: визначити роль транскордонного туристичного кластера у розвитку сфери туризму в ТКР; розробити механізм запровадження кластерної моделі розвитку туризму в ТКР.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Туристичний кластер – це ключова організаційна основа, яка поєднує підприємства туристичної та інших суміжних галузей у єдину систему, що дає змогу реалізувати пріоритетні задачі, які стоять перед підприємствами, установами, організаціями та сприятиме посиленню конкурентних переваг цього регіону.

Метою створення транскордонного туристичного кластера є сприяння стійкому економічному та соціальному розвитку євро регіону, формування взаємозв'язків і мереж співробітництва між підприємствами, організаціями і установами країн-учасниць регіону.

Транскордонний туристичний кластер надасть можливість об'єднати зусилля сусідніх країн задля стабільного економічного та соціального розвитку туризму в ТКР, забезпечить уніфікацію нормативно-правової бази, гармонізацію податкових політик, створить сприятливі умови для функціонування підприємств, установ, організацій.

Разом з тим транскордонний туристичний кластер створить умови для формування та реалізації якісного туристичного продукту, підвищення іміджу території у очах реальних та потенційних споживачів туристичних послуг та забезпечить процвітання та розвиток туризму в ТКР.

Розвиток туристичної сфери ТКР на основі кластерної моделі дозволяє кожному учаснику кластера своїми власними унікальними ресурсами сприяти розробці спільних туристичних продуктів, а також вигідно культивувати унікальність туристично-рекреаційних ресурсів кожного окремого прикордонного регіону-учасника ТКС. Такий підхід дозволить розвивати як внутрішній (в рамках ТКР), так і зовнішній туризм (залучення іноземних туристів до ТКР). Створення гнучкої системи

взаємодії в рамках кластера дозволить об'єднати зусилля всіх учасників ТКС для отримання ефекту синергії.

Формування і розвиток кластерних моделей розвитку туризму в ТКР дозволяє розвивати ТКС підприємств в сфері виробництва високо конкурентного туристичного продукту за рахунок ефективного розподілу і використання інвестиційних ресурсів, оптимізації витрат, більш швидкого поширення і впровадження інновацій. Безсумнівною перевагою даної моделі є її здатність до саморозвитку без суттєвого державного втручання.

Застосування туристичних кластерів в ТКР потребує створення відповідного механізму їх впровадження, адаптованого до особливостей розвитку ТКС на всіх рівнях його реалізації, умов соціально-економічного розвитку співпрацюючих регіонів та сучасних тенденцій функціонування світової економічної системи [1].

Механізм впровадження кластерної моделі розвитку туризму в ТКР повинен включати наступні елементи, що схематично зображені на рис. 1.

1. Детермінація конкурентних переваг прикордонних регіонів-учасників ТКС. Вповноважені органи місцевої влади всіх прикордонних регіонів, що складають ТКР повинні в рамках програми регіонального розвитку визначити конкурентні переваги регіонів у туристичній сфері на основі чотирьох детермінант або так званого національного «ромба» відповідно до теорії конкурентних переваг країни М. Портера [5]:

- параметри факторів, позитивний вплив яких сприятиме розвитку конкуренції в сфері туризму (мова йде про визначення ефективних або перспективних видів туризму, що мають місце у прикордонних регіонах);

- умови попиту на внутрішньому ринку на послуги, які продукуються галуззю туризму (ефективність розвитку певних видів туризму визначається в першу чергу рівнем попиту на внутрішньому транскордонному ринку, який формують самі мешканці ТКР);

- споріднені туристичні сфери, наявність чи відсутність яких в регіоні визначає конкурентоздатність його економіки на світовому ринку (в даному випадку йдеться про наявність споріднених туристичних об'єктів в прикордонних регіонах, що складають ТКР, розвиток яких спільними зусиллями дозволить сформувати попит на зовнішньому, по відношенню до ТКР, ринку та підвищити конкурентоздатність економіки ТКР в цілому);

- стратегія підприємств, потенційних для участі в ТКС в галузі туризму, їх структура і конкуренти: які умови в регіоні і в країні загалом, що визначають, як створюються підприємства, і який характер конкуренції на внутрішньому ринку прикордонного регіону.

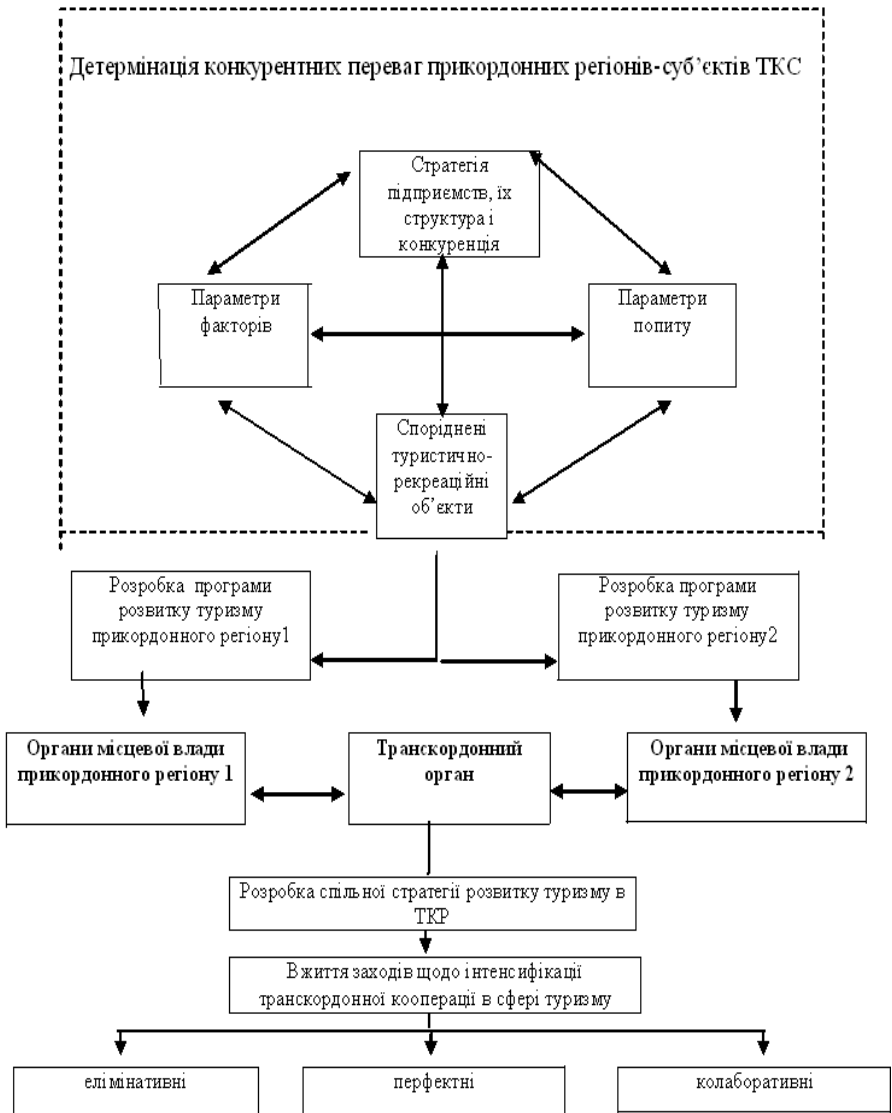

Рис. 1. Механізм запровадження кластерної моделі розвитку туризму в ТКР

Ці детермінанти характеризують середовище, в якому функціонують підприємства прикордонних регіонів: наявність ресурсів, необхідних для отримання конкурентних переваг в галузі туризму; інформація, від якої залежить, чи будуть використані можливості

отримання конкурентних переваг; цілі власників і менеджерів підприємств, що беруть участь в конкурентній боротьбі в даній сфері; стимули, що спонукають підприємства вкладати кошти в той чи інший напрям туризму і займатися самооновленням.

2. Розробка стратегії розвитку туризму прикордонного регіону. На основі детермінації конкурентних переваг прикордонного регіону органи місцевої влади повинні розробити стратегію розвитку туризму в даному регіоні шляхом співставлення трьох параметрів: економічної безпеки регіону, його конкурентоспроможних на транскордонному ринку туристичних продуктів та можливостей ТКС у сфері туризму для підвищення конкурентноздатності економіки регіону.

3. Узгодження стратегії розвитку туризму в ТКР транскордонним органом. Транскордонний орган, який складається з представників органів місцевої влади всіх прикордонних регіонів-суб'єктів ТКС, повинен шляхом спільного погодження визначити взаємовигідні напрями туризму, запровадження кластерної моделі в яких призведе до зростання економічного потенціалу кожного прикордонного регіону та встановлення вагомої позиції ТКР на міжнародному ринку туристичних послуг на основі використання спільних конкурентних переваг пов'язаних з раціональним використанням продуктивних сил.

4. Вжиття заходів щодо активізації транскордонної кооперації у сфері туризму. В даному випадку під транскордонною кооперацією розуміється власне створення транскордонних кластерів, що передбачає вжиття органами місцевої влади прикордонних регіонів наступних необхідних заходів:

- елімінативних, тобто таких, що сприятимуть усуненню наявних перешкод для запровадження кластерної моделі розвитку туризму ТКР, а саме правових, організаційних, ринкових, управлінських тощо. Тобто чим вищий рівень конвергенції економік співпрацюючих прикордонних регіонів, тим кращі умови для створення транскордонних кластерів;

- перфектних, які забезпечать поглиблення ТКС та прискорять запровадження кластерної моделі розвитку туризму ТКР. Сюди відносимо наступні заходи:

- інформаційні (з метою всебічного ознайомлення суб'єктів господарювання прикордонних регіонів про можливості отримання економічної вигоди від участі в транскордонних туристичних кластерах);

- фінансові (з метою активізації розвитку туризму в рамках транскордонного кластера): залучення до співпраці банків, що мали б можливість фінансувати і кредитувати весь цикл створення туристичної продукції;

- інфраструктурні (з метою зміцнення транскордонних зв'язків шляхом налагодження спільної туристичної інфраструктури).

• колаборативні (з метою власне створення транскордонних кластерів) полягають у виборі напрямків туризму для співпраці підприємств ТКР в даній сфері, що ляже в основі раціоналізації утворення транскордонних кластерів відповідно до вимог світового ринку.

Висновки. Таким чином, впровадження кластерної моделі розвитку туризму в ТКР вимагає комплексного підходу: як вжиття заходів щодо активізації ТКС в сфері туризму, так і використання механізму її впровадження з врахуванням існуючих регіональних особливостей. Інтеграція та кооперація регіонів-учасників ТКС в рамках запровадження кластерної моделі розвитку туризму в ТКР стане запорукою зростання економічного потенціалу прикордонних регіонів та залучення ТКР до міжнародного поділу праці в якості конкурентоспроможного суб'єкта.

1. Герасимчук З.В., Корольчук Л.В. Транскордонне співробітництво регіонів: методика оцінки та шляхи активізації: Монографія / З.В.Герасимчук, Л.В.Корольчук. – Луцьк: Настир'я, 2009. – 184 с.
2. Кваснюк Б.Є. Конкурентоспроможність національної економіки / Б.Є.Кваснюк. – К.: Фенікс, 2005. – 582 с.
3. Лук'яненко А. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: Монографія / А.Лук'яненко. – у 2-х т. – К.: КНЕУ, 2006. – 592 с.
4. Мікула Н.А. Стратегія формування та підтримки розвитку транскордонних кластерів / Н.А.Мікула // Зб. наук. пр. «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Кластери та конкурентоспроможність прикордонних регіонів». – Вип.3 (71) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; Редкол.: Відп. ред. Є.І.Бойко. – Львів, 2008. – С. 129–141.
5. Портер М. Международная конкуренция: Пер. с англ. / М. Портер / Под ред. И с предисловием В.Д.Щетинина. – М.: Междунар. отношения, 1993. – 896 с.
6. Cluster bulding and networking. Analysis of transnational technology networking between existing clusters of SMEs and one or more technology poles / Final report by agiplan for European Commission Directorate General Enterprise / 23.12.1999. – 111 p.